

Gedachten over dood en suïcide bij depressieve ouderen nader bekeken

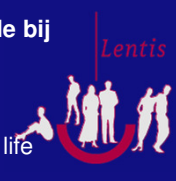
Ista Bogers
Ouderenpsychiater Lentis/Dignis

Determinants of thoughts of death or suicide in depressed older persons.
I. Bogers, M. Zuiderman, M. Boshuizen, P. de Jonge, H. Comijs, R. Oude Voshaar
(Under construction)

Waarom dit onderzoek?

- Er is weinig bekend over de verschillen tussen gedachten over dood en gedachten over suïcide bij depressieve ouderen.
- Gedachten over dood en gedachten over suïcide worden in criteria (DSM-IV) en vragenlijsten (IDS) wel over een kam worden geschoren.

Gedachten over dood en suïcide bij depressieve ouderen. Waarom nader bekijken?

- Suïcide serieus probleem in late life depressie.
- Suïcidale ideatie gaat vooraf aan suïcide.
- Kennis van de determinanten van suïcidale ideatie geeft mogelijkheden voor preventie.
- En hoe zit het dan met gedachten over de dood?

Onderzoeksvragen

- Wat zijn de **determinanten** van gedachten over de dood en van gedachten over suïcide bij ouderen met een **depressie**?
- **Verschillen** oudere depressieve patiënten met gedachten over de dood van de patiënten met gedachten aan suïcide?

Determinanten van suïcidaal gedrag in ouderen

- Depressie (Bamow&Linden 2000, Awata et al. 2005, Rowe et al. 2006)
- Ernst van depressie (Alexopoulos et al. 1999, Lenze et al. 2000, Jeste et al. 2006, Tan & Wong 2008, Sun et al. 2011)
- Comorbide angst (ernst van) (Lenze et al. 2000, Szanto et al. 2002, Jeste et al. 2006)
- Sociale steun (Alexopoulos et al. 1999, Beautrais 2002, Awata et al. 2005, Rowe et al. 2006)
- Life events (Oude Voshaar et al. 2011; Hintikka et al. 2009)
- Somatische aandoeningen (Duberstein et al. 2004, Kim et al. 2011, Tan&Wong 2008, Sun et al. 2011)
- Suïcide ideatie (ten Have et al. 2009)
- Suïcide poging, DSH (Alexopoulos et al. 1999, Witte et al. 2006, Dombrovski et al. 2008, Oude Voshaar et al. 2011)

Doodswensen bij ouderen (Bamow&Linden 2000, Rurup et al. 2011, Buiting et al. 2011)

Methode

- NESDO: Netherlands Study of Depression in Older Persons
- Depressieve ouderen n= 378
- Niet depressieve controles n= 132
- Leef tijd > 60; mean 70.7 vs 70.1; 60 - 93

Methode

NESDO: Netherlands Study of Depression in Older Persons

Characteristics of the sample (Comijs et al 2011)

	Depressed n=378
Age, mean (SD)	70.7 (7.4)
Female, n (%)	250 (66.1)
Married, n (%)	174 (46.0)
MMSE	27.69
Current depression, n (%)	359 (95)
Current dysthymia, n (%)	110 (26.5)
Severity depression IDS score (SD)	30.14 (13.0)
Comorbid anxiety n (%)	155 (41.0)

Uitkomsten

	Depressed Patients (n=378)
Past-month:	
- Think a lot about death, n (%)	107 (28.3)
- Think about committing suicide, n (%)	37 (9.8)
- Suicide attempt, n (%)	2 (0.5)
Lifetime:	
- Think a lot about death, n (%)	239 (63.2)
- Think about committing suicide, n (%)	135 (37.5)
- Suicide attempt, n (%)	52 (13.8)

NESDO

- Assessment van gedachten aan dood/suicide:
  - CIDI 2.1 items E 18,19,20 (WHO 1997)
- 3 groepen:
  - geen gedachten aan dood of suicide (n=267)
  - gedachten aan de dood (n=74)
  - gedachten aan suicide/suïcidale ideatie (n=37)
- Variabelen:
  - psychopathologie
  - somatische ziekten
  - psychosociale factoren
  - demografische factoren

Uitkomsten

Descriptive statistics 1

Characteristics	No thoughts, n=267	Thoughts of death, n=74	Thoughts of suicide, n=37	P value
Demographics				
Age mean (SD)	70.6 (7.3)	72.1 (8.1)	69.1 (6.7)	.106
Female sex, n (%)	175 (65.5)	51 (68.9)	24 (64.9)	.85
Years education, mean (SD)	10.3 (3.4)	10.6 (3.7)	11.2 (3.1)	.31
Stable relation, n (%)	144 (53.9)	37 (50.0)	17 (45.9)	.59
Income	9.0 (5.2)	8.1 (4.9)	8.3 (5.3)	.32
Life-style				
Severe alcohol use, n (%)	20 (7.6)	6 (8.3)	7 (18.9)	.077
Current smoking, n (%)	72 (27.3)	20 (27.0)	8 (21.6)	.77
BMI, mean (SD)	26.3 (4.4)	26.2 (4.9)	25.9 (6.0)	.85

NESDO

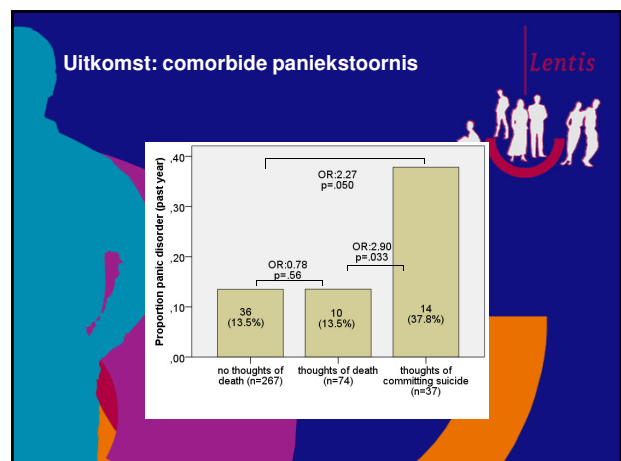
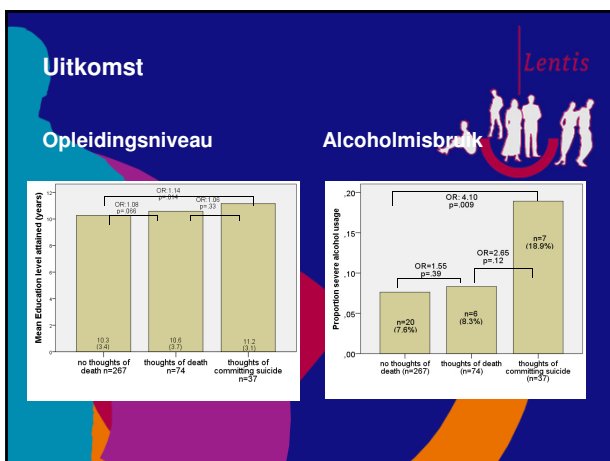
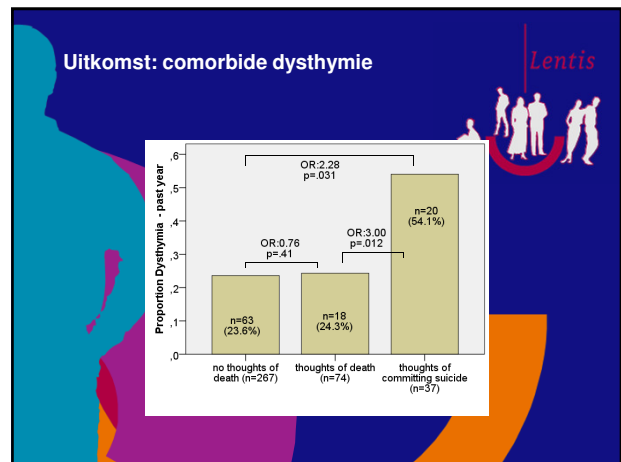
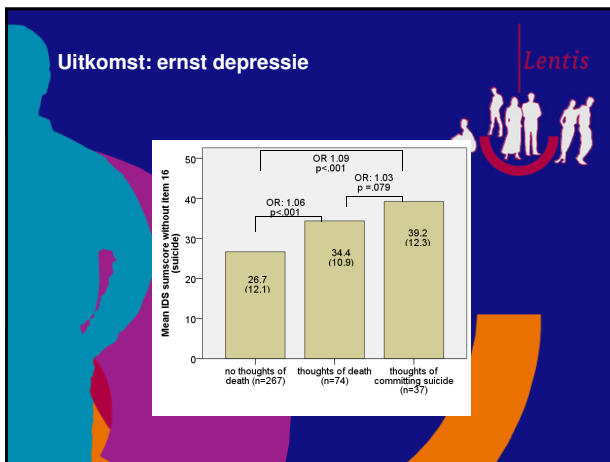
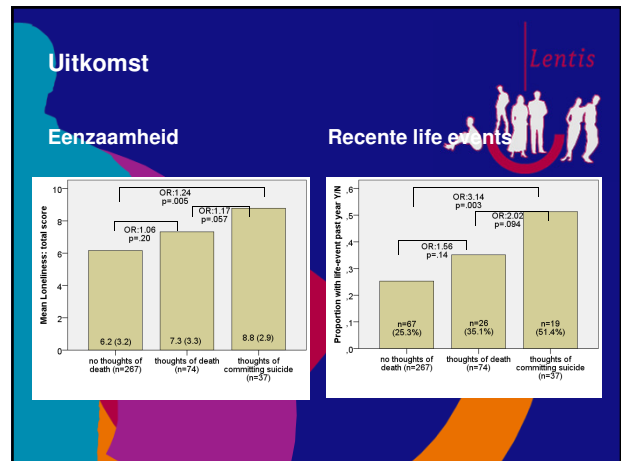
- Assessment determinanten:
  - IDS-SR (Rush 1996) : ernst van depressie
  - BAI (Beck 1988) : ernst van angst
  - CIDI 12 mnd: dysthymie, GAS, PD ± agorafobie, SP
  - CIDI-L: life time doods en suicide gedachten, pogingen
  - IRS (Levine 2003): slaapstoornissen
  - MMSE (Folstein 1975): cognitief functioneren
  - Pearlin Mastery Scale (Pearlin 1978) : coping
  - AUDIT (Babor 1989): alcohol misbruik
  - Brugha Questionnaire (Brugha 1985): vroege en recente life events
  - Loneliness and affiliation scale (De Jong Gierveld 1985)
  - Worry Scale (Wisocki 1988): zorgen
  - LASA Questionnaire (Kriegsman 1996): somatische aandoeningen
  - NEMESIS questionnaire (de Graaf 2002): misbruik/verwaarlozing in kindertijd
  - BMI en vragen over roken, drugsgebruik

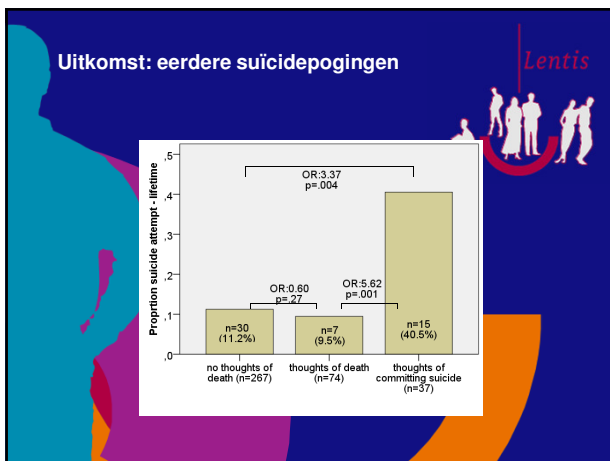
Descriptive statistics 2

Characteristics	No thoughts, n=267	Thoughts of death, n=74	Thoughts of suicide, n=37	P value
Psychopathology				
Severity depression (IDS), mean (SD)	27.2 (12.3)	35.5 (11.1)	40.7 (12.6)	<.001
IDS minus suicide item, mean (SD)	26.7 (12.1)	34.4 (10.9)	38.2 (12.3)	<.001
Late onset type (>60 yrs) n (%)	84 (34.0)	24 (34.3)	9 (24.3)	.49
Comorbid dysthymia, n (%)	63 (23.6)	18 (24.3)	20 (54.1)	<.001
Comorbid anxiety disorder, n (%)	98 (36.7)	26 (35.1)	23 (62.2)	.009
Suicide attempts (life-time), n (%)	30 (11.2)	7 (9.5)	15 (40.5)	<.001
Anxiety severity (BAI), mean (SD)	15.8(10.9)	20.3 (11.4)	25.5 (11.1)	<.001
Insomnia Rating Scale (IRS), mean (SD)	10.0 (5.5)	11.8 (5.8)	12.1 (4.6)	.015

Descriptive statistics 3

Characteristics	No thoughts, n=267	Thoughts of death, n=74	Thoughts of suicide, n=37	P value
Somatic determinants				
MMSE, mean (SD)	27.8 (1.8)	27.4 (2.3)	27.4 (2.7)	.16
No. Chronic diseases, mean, (SD)	2.0 (1.5)	2.3 (1.4)	2.3 (1.5)	.25
Psychosocial determinants				
Pearlin Mastery Scale, mean (SD)	14.8 (3.2)	14.3 (2.8)	14.6 (2.2)	<.001
Loneliness, mean (SD)	6.2 (3.2)	7.3 (3.3)	8.8 (2.9)	<.001
Worrying, mean (SD)	6.0 (7.1)	8.7 (7.9)	10.2 (8.3)	.001
Recent life-events, n (%)	67 (25.3)	26 (35.1)	19 (51.4)	.001
Childhood trauma index, mean (SD)	0.19 (1.2)	1.1 (1.2)	1.5 (1.4)	.017
Sexual abuse (<18yrs), n (%)	73 (27.5)	20 (27.0)	11 (29.7)	.95

- ### Discussie
- Geen gender verschil
  - Rol van comorbide angststoornis.
  - Rol van leeftijd en somatische aandoeningen.

- ### Uitkomst: samenvatting
- Patiënten met gedachten aan de dood zijn ouder.
  - Patiënten met suïcidale ideatie onderscheiden zich door:
    - Ernst van de depressie
    - Comorbide dysthymie
    - Comorbide angststoornis
    - Alcohol misbruik
    - Eerdere suïcide pogingen
    - Eenzaamheid
    - Recente life events
    - Hoger opleidingsniveau
  - Patiënten met gedachten aan de dood of met suïcidale ideatie **verschillen** t.a.v.:
    - Comorbide dysthymie
    - Comorbide paniekstoornis
    - Eerdere suïcide pogingen

- ### Conclusie
- Gedachten aan de dood en aan suïcide zijn een belangrijk probleem tijdens de depressie.
  - Suïcidale ideatie hangt niet alleen samen met de ernst van de depressie maar ook met de duur van de depressieve symptomen en met comorbide psychopathologie.
  - Er lijkt niet alleen een kwantitatief, maar ook een kwalitatief verschil te zijn tussen patiënten met gedachten aan dood en die met suïcidale ideatie.

- ### Wat betekent dit voor de praktijk?
- Aandacht voor verschillende aspecten in diagnostiek en behandeling.
  - Meetinstrumenten discrimineren onvoldoende.
  - Gedachten aan dood en suïcidale ideatie op aparte as in DSM-V? (Oquendo et al 2008)

- ### Toekomst
- Is er verschil tussen de groepen t.a.v. prognose van de psychopathologie, t.a.v. de ontwikkeling van suïcidaal gedrag en t.a.v. mortaliteit?
  - Ontwikkelen gedachten aan de dood zich tot suïcidale ideatie? Zo ja: Welke determinanten beïnvloeden deze ontwikkeling?

